JOLERA
JOLA, JOLA, JOLA

Language family: Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Northeastern Manding, Bamana.

Language codes:

ISO 639-1 -

ISO 639-2 -

ISO 639-3 -

Glottolog: nucl1345.

Beste izen batzuk (autoglotonimoa: jola):

bakokan alt jula, worodougou [JUD].
casa alt jola-kasa [CSK].
diola-fogny alt jola-fogny [DYO].
diola-kasa alt casa, jola-kasa [CSK].
diola-kasa alt jola-kasa [CSK].
dioula alt jula [DYU].
dioula véhiculaire dial jula [DYU].
diula alt jula [DYU].
djula alt jula [DYU].
dyola alt jola-fogny [DYO].
dyoula alt jula [DYU].
dyula alt jula [DYU].
jola alt jola-fogny [DYO].
jola-fogny [DYO] hizk. Senegal; baita Gambia ere.
jola-kasa [CSK] hizk. Senegal; baita Gambia ere.
jóola alt jola-fogny [DYO].
jóola-kasa alt jola-kasa [CSK].
jula [DYU] hizk. Burkina Faso; baita Boli Kosta, Mali ere.
jula, koro [KFO] hizk. Boli Kosta.
jula, koyaga [KGA] hizk. Boli Kosta.
jula, odienné [JOD] hizk. Boli Kosta.
jula, worodougou [JUD] hizk. Boli Kosta.
koya alt jula, koyaga [KGA].
koyaa alt jula, koyaga [KGA].
koyaga alt jula, koyaga [KGA].
koyagakan alt jula, koyaga [KGA].

koyaka alt jula, koyaga [KGA].
koyara alt jula, koyaga [KGA].
malinké alt jula, odienné [JOD].
odiennekakan alt jula, odienné [JOD].
ouorodougou alt jula, worodougou [JUD].
worodougou alt jula, worodougou [JUD].
worodougoukakan alt jula, worodougou [JUD].
worodugu alt jula, worodougou [JUD].
yola alt jola-fogny [DYO].

BOLI KOSTA

jula (dyula, dyoula, diula, dioula, djula) [DYU] 179.100 hiztun lehen hizkuntza dutenak (1991). Ipar Eskualdea, Ferkessédougou Departamendua, Kong Subprefektura eta Boli Kostako hiri handienak. Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Northeastern Manding, Bamana. Dialektoak: kong jula, tagboussikan, dioula véhiculaire (trade jula). Hainbat aldaera lehenago ustez dialektoak zirenak mahouera edo beste jula mota batzuen oso hurbilekoak direla aurkitu da. Gobernuak izendatua literaturan garatzeko 5 hizkuntzetako bat; merkatal hizkuntza; hiztegia, gramatika. Ikus sarrera nagusia Burkina Fason.

jula, koro [KFO] 40.000 hiztun (1999, SIL). Mankono Departamendua, Tiéningboué Subprefektura. Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Southeastern Manding, Maninka Mori. Dirudienez oso ongi ulertzen dute koyaga jula. Beren nortasun etniko propioa daukate, nahiz eta koyaga julatarren ondoan bizi.

jula, koyaga (koyaga, koyaka, koyara, koyaa, koya, koyagakan) [KGA] 60.000 hiztun (1999, SIL). Mankono Departamendua, hegoaldeko 4 subprefektura. Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Southeastern Manding, Maninka-Mori. Dialektoak: koyaga, siaka, sagaka, nigbi. Badirudi oso ongi ulertzen dutela koro jula; nortasun propioa dute nahiz eta koro julekin oso hurbil bizi.

jula, odienné (odiennekakan, malinké) [JOD] 120.000 hiztun 15.000 wasulu barne (1999). Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Southeastern Manding, Maninka Mori. Dialektoak Northwest Erregioa, Odienné Departamendua. Dialektoak: odienneka, sienkoka, nafana, bodougouka, toudougouka, vandougouka, wasulu (wassulunka, wassoulounka, wassulunke, forest maninka). Aipatu dialekto batzuk baliteke hizkuntza bereiziak izatea; forest maninka izan daiteke folongakan, odienné jularen dialektoa; barala baliteke odienné jularen dialektoa izatea. Wassulutarrak fulani etniakoak dira, manding hizkuntza hartu dutenak; Boli Kostan baliteke kankan maninka izatea, odienné jula edo bietatik bereizia.

jula, worodougou (worodougou, ouorodougou, worodugu, worodougoukakan, bakokan) [JUD] 80.000 hiztun (1999, SIL). Ipar-mendebaldeko Eskualdea, Séguéla Departamendua. Niger-Congo, Mande, Western, Central-Southwestern, Central, Manding-Jogo, Manding-Vai, Manding-Mokole, Manding, Manding-East, Southeastern Manding, Maninka Mori.Dialektoak: worodougouka, karanjan, kanika. Karanja baliteke hizkuntza bereizia izatea; Mankono departamenduan herriak ‘bakokan’ deitzen diote.

GAMBIA

jola-fogny (diola-fogny, yola, jola) [DYO] 53.000 hiztun (1998, SIL). Hego-mendebaldeko distrituak. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Atlantic, Northern, Bak, Jola Proper, Jola Central, Jola-Fogny. Fogny da jola aldaera hedatuena eta gehien ulertua. Ikus sarrera nagusia Senegalen.

SENEGAL

jola-fogny (diola-fogny, dyola, jóola, jola, yola) [DYO] 260.000 hiztun barne eginik 186.000 fogny eta 74.000 buluf (1998, B. Hopkins, SIL); bi herrialdeetako populazio osoa 313.000 (1998). Bignona hiri ingurua, hegoaldean Casamance Ibaiarekin lotua, iparraldean Senegal-Gambia ditu mugakide, mendebaldean Diouloulou Marigot ibaiadarra eta ekialdean Soungrougrou Ibaia. Baita Ziguinchor eki-hegoaldeean ere, 15-20 km.ko eremutxo

batean, eskualdeko hiriburuan. Orobat mintzatua Gambian ere. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Atlantic, Northern, Bak, Jola, Jola Proper, Jola Central, Jola-Fogny. Dialektoak: buluf, fogny, kombo, kalounaye, narang. Gusilaay, kwatay, karon, mlomp, kerak, ejamat eta bayota erlazio gutxiko hizkuntzak dira, baina geografikoki gertukoak. jola-fogny da jola aldaera hedatuena eta gehien ulertua; % 68ko antz lexikala jola-kasarekin; gobernuak onartutako sei hizkuntza nazionaletako bat; buluferak dirudi fognyaz item lexikal diferente asko dituela, baina buluf hiztun asko deseatzen egon ohi dira fognya irakurtzen ikasteko. Mali, Burkina Faso eta Boli Kostako jula (dioula, dyoula, dyula) hizkuntzaz ezberdina, hau mandea izanik. Hizkuntza nazionala, hiztegia, gramatika.

jola-kasa (diola-kasa, casa, jóola-kasa) [CSK] 36.300 hiztun (1998). Herri batzuk Oussouye hiriaren inguruan eta Casamance ibaiaren iparraldean, Kamobeul Bôlon ibaiadarrak mugatua ekialdean eta Kachiouane-k mendebaldean; halaber hartzen ditu Hitouko eta Casamance ibaiaren ipar Niamoun herriak. Halaber mintzatua Gambian ere. Dialektoak: ayun, esulalu (esuulaalur, oussouye, mlomp south), fluvial, huluf, selek, bliss (niomoun). Oso estuki lotua jola-fognyari, baina hizkuntza ezberdina; gramatika.

Hizkuntza / lengua: jolera / diola / jola / jola.
Hiztunak / hablantes (2000): 17.970.000. Gehi 33.970.000 hizkuntza behikulartzat dutenak.
Herrialdea / país: Senegal, Ganbia, Ginea-Bissau.

HISTORIA. Jolera Kasamantzeko, Ginea Bissauko eta Gambiako hizkuntzetan nagusienetakoa da. Senegalen 6 hizkuntzetako bat da. Jola etnia da hizkuntzaren euskarri nagusia. Gambia, Ginea Bissau eta Senegalgo hainbat etniaren harreman-hizkuntza da. Bertako hizkuntza batzuekin, hala nola manjakera eta mankagnerarekin, erro komunak ditu. Jatorriko	**HISTORIA**. La lengua jola es una de las principales de Casamance, Guinea Bissau y Gambia. Es una de las 6 lenguas oficiales en Senegal. La etnia jola es el soporte principal de la lengua. Es ésta un elemento de contacto entre varias etnias en Gambia, Guinea Bissau y Senegal. Posee raíces comunes con otras lenguas locales como manjak y mankagn. Vehículo de

kulturaren tresna izanik, aldi berean erabili dute erlijio tradizionalean eliza kristauek eta batez ere Eliza Katolikoak, protestanteek eta Islamek.	cultura original utilizada a la vez en la religión tradicional por las iglesias cristianas y sobre todo por la Iglesia Católica, los protestantes y el Islam.
Jola herria Kasamantze, Ganbia eta Ginea Bissauko osagai nagusienetakoa da. Asaben baloreak errespetu sakratuz defendatu ditu eta bere eboluzio historikoa sakonki errotua egon da beren askatasuna eta nortasunaren defentsan.	El pueblo jola es uno de los componentes principales de Casamance, Gambia y Guinea Bissau. Ha defendido con un respeto sagrado los valores ancestrales y su evolución histórica ha estado fuertemente arraigada en su deseo de libertad y de identidad.
Jolera hizkuntzak antzekotasun handiak ditu faraoien garaiko egipzioera zaharrarekin, eta baita swahili, wolofera, mandingera eta batez ere mankagnera eta manjakerarekin.	La lengua jola posee numerosas similitudes con el egipcio antiguo de la época faraónica, el swahili, el wolof, el manding y sobre todo con el mankagn y el manjak.
HIZKUNTZA. Ezaugarri nagusiak.	**LENGUA**. Principales características.
Fonetika. Bokalen erabilera oso ugaria da eta zolia, batez ere abestietan.	**Fonética**. El uso de las vocales es frecuente y sutil en jola, sobre todo en las canciones.
Morfosintaxia. **A)** Estrukturalki kontzeptu edo ideien blokeen asoziazioak osatzen du hitza. Erroei aurrizki asko eransten zaie. **B)** Adjektiboak eratzeko izenaren aurrizki bat eta erro bat hartzen dira. **C)** Joleran, zenbakuntza 5 zenbakian oinarritzen da. Erreferentziak esku-oinen hatzak dira eta gehiago behar izanez gero, txotxak. Eskuak 10	**Morfosintaxis**. **A)** Estructuralmente el término está formado por asociación de bloques de conceptos o ideas. A los radicales se les añaden numerosos prefijos. **B)** Los adjetivos se construyen por asociación del prefijo del nombre que lo califica más un radical. **C)** La numeración jola se basa en le número 5. Las referencias son los dedos de la mano y del pie y, si hace falta, los palitos. Las manos son el símbolo de 10, la

zenbakiaren sinboloa dira, berna 15arena eta erregea 20arena. **D)** Hona hemen joleraz lehenengo 10 zenbakiak: *ano* (1), *silhuba* (2), *sihaji* (3), *sibaki* (4), *hutok* (5, eskukada), *hutok li ano* (6), *hutok li silhuba* (7), *hutok li sihaji* (8), *hutok li sibaki* (9), *kughen* (10, eskuak). **Idazkera**. Latindar alfabetoa erabiltzen du.	pierna de 15 y el rey de 20. **D)** Los 10 primeros números en jola son: *ano* (1), *silhuba* (2), *sihaji* (3), *sibaki* (4), *hutok* (5, puñado), *hutok li ano* (6), *hutok li silhuba* (7), *hutok li sihaji* (8), *hutok li sibaki* (9), *kughen* (10, las manos). **Escritura**. Utiliza el alfabeto latino.

GRAMATIKAK, METODOAK, ESKULIBURUAK

PARLONS JOLA, Langue et culture des Diolas, L'Harmattan, Christian Sina Diatta, gramatika eta hiztegia, 21,5x13,5, 332 or., Paris, **1998**.

Parlons jola liburuaren sinopsia:

Chacun sait que la perle du tourisme sénégalais est la luxuriante province de Casamance.

Cette région se distingue du reste du pays non seulement par ses paysages et sa végétation mais aussi par une population de plusieurs ethnies vivant en symbiose, en grande partie chrétiennes ou de religion africaine, comme en Guinée Bissau. Parmi elles, l'ethnie Jola, présente à la fois en Gambie, en Guinée Bissau et au Sénégal, dont le nom était jadis orthographié Diola, est, en Casamance, la plus nombreuse et la plus originale. Ce livre permet de découvrir sa langue et sa culture.